

NY HIMMEL

En slags referat af en aften i Langenæskirken

13. oktober 2022

Indledning

Må vi være her udkom på Himmelske Dage 2022, hvor temaet var Grib fremtiden! Vi drømmer om en folkekirke, der har plads til den diversitet, der teologisk allerede nu præger både medlemmer og præster. Vi ønsker at sætte gang i en debat om folkekirkens teologi.

Vi siger ikke noget nyt. Grundtvig og mange efter ham har sagt det samme.

Vi siger ikke det hele. Det er en meget lille bog, der ikke skal afdække alt, men skabe samtale.

Vi sætter spørgsmålstegn ved den lovfæstede binding til Luthers tid og teologi, der afskærer folkekirken fra en stor del af den kristne arv og indskrænker den teologiske tænkning og den kirkelige praksis.

Efter udgivelsen har der været stor debat i KD, og mange gode samtaler rundt om i landet.

Det glæder os. For den er nødvendig. Derfor er vi her.

Bogen er inddelt i tre. SAGEN - om vores teologiske ærinde - at gøre skiven større, at give plads til et andet guds og menneskesyn end det, Luther står for. FOLKEKIRKEN - om indretning og udfordringer.

Og DRØMMEN. Lad os huske at drømme! Være visionære. Hvordan ser folkekirken ud om 10 år. Her har vi brug for at kigge ud - åbne vinduerne til verden og til fantasien og til historien. Og turde prøve noget af. Også noget ikke-luthersk.

Vi forfattere er forskellige - har forskellige indgange til at være med i denne samtale. Og oprindeligt var det meningen at den diversitet, der er i gruppen skulle have været mere synlig

ved at vi hver kom med et bidrag. Men af forskellige grunde skrev vi det sammen og besluttede os for en enkel, tilgængelig form - velvidende, at alt så ikke blev sagt. Og så lade hjemmeside og samtale udvide, uddybe og inddrage.

Anliggendet deler vi: Vi drømmer om en vedkommende kirke for mange. Vi drømmer om en folkekirke, der i praksis er kirke med folk. Vi mener, at Folkekirkens relevans ikke afhænger af Luther, men af vores frihed til at forkynde Kristus. Hvis det, som både præsteløfte og folkekirkeordning lægger på til i dag, skal ske gennem Luther, så skal der gøres så meget vold på Luther, at han ikke ville kunne genkende sig selv i udlægningen.

Hvis man i dag møder en, der er kristen og spørger hvad det er for dem, så er det meget sjældent noget med Luther at gøre. Alligevel er Luthers gudsbillede og menneskesyn det du møder ritualbogens formuleringer.

Vi skriver 2022. For 30 år siden kom den sidste ritualbog. Forud for autorisationen af denne gik et meget langt forløb - en kommission, der arbejdede fra 70-87! Med forskellige betænkninger. Der havde været optræk til at tænke gudstjeneste anderledes, men i sidste ende blev der ikke ændret meget.

Vi er også fælles om at stille spørgsmålet: Hvad må man egentlig tro, når man er en del af den danske folkekirke? I hvor høj grad er vi forpligtet på Luther? Og hvis vi ikke er - hvorfor er det så vores grundlag?

Som eksempler på teologiske spørgsmål, der kunne trænge til at blive set gennem en anden linse end Luthers blev blandt andet diskuteret:

Kristus' rolle - Er han et sonoffer - et velkendt religionshistorisk fænomen, der går ud på at rense et samfund rituel, formilde en vred gud og skabe balance? Eller er han for-billede?

Og Helliggørelse - hvilken mulighed har mennesket for at vokse i tro og gerning? Nærme sig det billede, i hvilket mennesket er skabt?

Samtalen

En samtale omkring et bord med blandede udgangspunkter og tilgange. Enkelte, der nemt kunne finde sig til rette i det bestående, men også en del, der gav udtryk for vanskeligheden ved at finde vej ind Folkekirken, eller forstå Gud og menneskeliv i den nuværende teologi - skønt de ønskede det. Samtalen begyndte med et nødråb: "Vi skal have fat på Jesus igen. Folk skal vækkes.

I bliver nødt til at sige højt hvad det er grundlaget er. Mind os om at Jesus står der og siger: Hvis I rækker ud - så løfter jeg op. Gør som mig. Følg mit eksempel."

Vi spurgte: Hvad er vigtigt at gå videre med? Hvad skal vi tale mere om. Og en række emner og synspunkter kom frem.

Synd

Det er vigtigt at tale om den del af menneskets natur, der fejler og forårsager skade. Det, vi i kirken kalder synd. Ellers har vi ikke et realistisk blik på os og på verden. På vores ansvar. Vi kan ikke undgå at fejle, ramme ved siden af, og vi er ikke tjent med en teologi, der ikke forholder sig til det. Og i opgøret med Luthers mennskesyn skal man finde en ny måde at tale om synd på, men ikke undlade at gøre det. For religion skal give et svar på hvordan jeg som menneske kan agere i denne verden. Uden syndsbegrebet mangler der noget.

Men hvordan taler vi så om det. Kan kan overhovedet bruge udtrykket synd mere. Er det ikke sekterisk sprog? Og hvis man tager ordet væk, hvordan kan vi så tale om det?

Synd er et vilkår. Men er det det første og eneste, der er at sige. Hvad med: Mennesket er skabt i Guds billede. Hvor kommer det til udtryk i gudstjenesten?

I dåbsritualet bliver synd forbundet med frygt. For at du kan få velsignelsen, for at du kan blive guds barn, for at du kan bliver tilgivet - ellers?

Men meget få får døbt deres børn af frygt for fortabelsen. Hvorfor så? Og hvordan kan ritualet give sprog til det (det nuværende ritual er fra 1912, hvor tankerne var andre - tættere på Luther).

Skønt kirken er luthersk peger meget få teologer på fortabelsen som grund til dåben. Hvorfor gør folk det så? I Holland sagde en præst om vores høje dåbstal: Oh you still have that habit?

Der bliver færre og færre, der døber fordi det er en vane (og slet ingen, der læser i hæfter som biskoppernes om dåb og nadver for derefter at beslutte at lade deres barn døbe) Hvorfor gør vi det? Og hvordan bliver det afspejlet i ritualet?

Når vi taler om det, skal det være på en måde, som ikke siger: Du er ikke noget værd. Vi må finde sprog for synden, der balancerer: Du er medarbejder. Du er også en klaptorsk. Synd er ikke det stof du er gjort af. Synd er sygdom. Kristus er læge. Du er lavet af Guds materiale.

Jesus taler til mennesker som om de er i stand til at træde i karakter og bære Guds kærlighed videre til andre mennesker. Jeg har tiltro til at du kan det. Vi rummer lige dele - godt og ondt. Kristus kalder på det gode. Hvad aktiverer du. Hvad bringer du i spil?

Luther siger: Mennesket har ikke en fri vilje. Men en trælunden vilje til kun at gøre det onde.

Men er det absolutte kategorier? Du er synder! Og hvad betyder frelse så, når du ikke holder op eller bliver bedre. Jo - Jesu død gør det for dig - først som sidst - og tanken er, at mennesket intet skal gøre! Gud ser i nåde til dig. Ikke fordi du gør noget. For hvis du prøver at gøre noget, så tror du stadig at du kan gøre noget? Men hvordan kan frelse og synd og helliggørelse tænkes sammen på en anden måde.

Synd der er en passivitet. Fejle. Ramme ved siden af. Det værste vi kan gøre er ikke at gøre noget.

En - der har gået meget i kirke - siger, at hun altid glemmer hvorfor det nu var Kristus skulle dø på korset og hvad det har at gøre med os - og tilskriver det, at det ikke rammer hende. Det giver ikke mening. Glemmer hvorfor der er det sonoffer?

En undrer sig over at synd skulle have så stor en rolle i forståelsen af nadveren og vi taler om ritualer og formuleringerne - og hun siger, at hun nok bare ikke hører ordene.

Form og indhold

Der er en diskussion om form og indhold. Er det både form og indhold, der skal justeres? Er det ikke kun sproget, der skal gøres nutidigt? Vi taler om, hvordan teologi og form hænger sammen. Er det vigtigt at man kan forstå hvad der sker i gudstjenesten? Hvem er den for?

Ritualerne i deres nuværende sproglige dragt lever af, at man ikke ved, hvad der bliver sagt. Skal de ikke kunne holde til at blive forstået? Af alle... Vil vi at gudstjenesten skal være for unge - hvad skal der så til?

Vi taler om at gudstjenesten er meget ordrig, intellektuel, belærende - den skal forstås - men der er et behov for at kunne gå ind i en stor tradition uden at skulle læse store bøger om det først. Det må kristendommen have mestret engang - måske kan den det igen.

Poesien skal være der. Væk fra de mange ord og det intellektuelle. Mange længes efter en praksis, der er mere spirituel. Nogen vil gerne forstå. Hvis vi kun kører på det ene hjul, er der ikke adgang for alle. Vi kan ikke rummes inden for en måde, men en fællesform - højmessen - skal alligevel prøve.

Der spørges: Er gudstjenesten en handling man kan deltage i - eller er det en teologi, man skal forstå? Hvordan kommer mysteriet frem? Ikke ved at sproget er mystisk, men ved at pege på det hellige - hvordan gør man det? Og hvordan kan flest opleve det?

Sekularisering

For få årtier sidne troede man at det med Gud gik væk - men det gør det ikke.

Men teologien flytter sig. For 60 år siden var mange bange for fortabelsen. Der virkede frygtaspektet. Det gør det ikke. Guds billedet er et andet. Og menneskesynet.

Måske skal vi have fat i nogle andre gudsbilleder?

Inspiration

Inspirationen fra USA og andre steder. Lære af gode prædikanter. Forsøg med inddragelse, prøve noget af liturgisk - dele det.

Drømme

FOLKEkirke. Det er vigtigt at holde fast i at det er en folkekirke. En kirke for folket.

Alle elsker folkekirken. Men ikke gudstjenesten. Hvad får folk til at falde fra?

En siger: Der er sandheder, der kræver tilegnelse og er betænkelig ved at ændre for meget. En anden fortæller om en gruppe af mænd, der begyndte at mødes og var meget optaget af at nærme sig. De var 8. Kun han selv blev ved. Formen åbnede ikke for indholdet, gav ikke adgang til den søgte dimension.

Det er svært at have en folkekirke, der kun er på een måde. Der er forskel på at være kirke i by og på land. I byen er der mulighed for større diversitet. Er der det på landet?

Der tales om Grundtvig. Grundtvig kiggede tilbage på tre hundrede år med Luthers opskrift på at få mennesker til at vokse ind i Kristus. Og var ikke særligt imponeret. Det måtte revideres. Der var arbejde at gøre. Derfor kom den Christelige børnelærdom, som var hans udgave af den lille katekismus. Men hvad er den i dag?

[...] at give Stats-Kirken saa fri en Indretning, at der ikke mere i den kan være Tale om officiel Christendom, hvilket da skeer, naar Loven ei meer kiender til faa eller mange Symbolske Bøger eller befalede Alterbøger, og naar Staten kun eedfæster sine Præster paa deres egen Tro og Overbeviisning om det "Ny Testamentes Christendom".

N. F. S. Grundtvig, Dansk Kirketidende, 2. dec. 1855, spalte 801

Ændringer

Forslag:

Ændre grundloven, så den danske folkekirke ikke er evangelisk luthersk. Borgerforslag: Skal man ændre det? Borgerforslag - paragraf 66 skal opfyldes.

Oprette et kirkeråd, så al magten ikke er centreret hos biskopperne - skabe synlighed.

Oprette ungdomskirkeråd.

Ændre præsteløftet

Lave et grundlag, som en større del af medlemmerne forbinder noget med og forstår.

Lutherløse gudstjenester

Føre samtaler om teologi - vi opdager hvor forskellige vi er.

Lave Værkstedskirke. Evt. i samarbejde med Kirkefondet - de er interesserede.

Lytte til dem vi gerne vil have i tale. En bog om ungdomsteologi med undertitlen - hvorfor tror I jeg vil frelses?

Nyt dåbsritual: Det fortælles, at en præst på himmelske dage sagde "Vores tyske kolleger. Det er for dem ubegribeligt, at vi i den danske folkekirke har een dåbsbøn. En? Hos dem har de 30. Der skal jo være til forskellige lejligheder og forskellige sproglige og teologiske traditioner." Det er ikke kirkesplittende. Det er at tage præster og menighed og forkyndelsen alvorligt. Grundtvig tænkte ikke at synoder (eller brede liturgikommisioner) var vejen til gode resultater - det ville blive konsensusløsninger uden kant. Men måske er løsningen frihed. Diversitet.

Kursus i Løgumkloster næste efterår

Indsigter at tage med videre

Synd! Hvad er det? Hvad betyder Jesu død på korset for os? Hvilket gudsbillede og menneskesyn kommer til syne i den hændelse? Frelse for Luther er at undgå fortabelse. Hvad er frelse i dag?

Kirkefremmede forbliver kirkefremmede, hvis ikke form og indhold taler ind i deres verden og religiøsitet. De gamle flasker kan ikke holde den nye vin. Der må tales om verden og Gud i et sprog, der rummer mystik og åbninger, men som ikke er mystisk.

Spørgsmål

Kan vi sige det tydeligt: Det lutherske er hverken den eneste eller vigtigste kilde til teologisk inspiration - vi er forskellige - vores tro er formet af meget forskelligt - til tider henter vi guld hos østkirkens teologer, hos ørkenfædre, til tider i middelalderens mystik og i verden omkring os i dag. Forenkling betyder ikke at gøre fattigere, men at pege tydeligere på evangeliets hjerte. Skal vi fortsat autorisere, eller er det godt med friheden. Hvad forbinder os så? Og hvordan holder

Går der egentlig noget af nogen for at sige, at Den augsburgske bekendelsesskrifterne er historiske dokumenter og ikke autoritative?

Sker der egentlig noget ved at formulere et nyt trosgrundlag. Kunne det være vi stod stærkere af det som folkets kirke i 2022? Så behøver vi ikke have bekendelsesskrifterne til at ligge ved siden

af når nogen af biskopperne udpegede særlige personer går i gang med at skabe nye ritualer til dåb og nadver. Hvis vi siger, at bekendelsesskrifter ikke er dækkende beskrivelser af vores tro, så må vi også sige, at de ikke kan bruges som en rettesnor hverken i læresager eller i liturgisk udvikling.

Kan vi begynde at formulere liturgi på ny - med traditionen og fornyelsen - ikke som modsætninger?

For det virker jo til at de fleste er enige om at vi ikke er forpligtede på alt i CA - kunne vi få en præcisering af det? Hvilke dele er selvvalg - kan vi få det til referat, så vi ikke behøver at diskutere det, når dåbs- og nadverkommisionerne går i gang med deres arbejde?

Kan vi også være enige om, at at det kunne være formålstjenstligt at have et bekendelsesgrundlag, som medlemmer synes passede til den tro, der bliver forkyndt og som har noget at sige ind i deres liv.

